

10. סימן לבנים במדבר עמוד 61

בפרשה מתרחש דבר שלא קרה עד כה – משה נשבר. אמנם להנהיג את עם ישראל זה לא דבר קל, אך גם באירועים הקשים ביותר עמד משה והגן על בני ישראל. והנה בפרשתנו, העם מתאוה לבשר ומשה רבנו 'מרים ידיים'.

11. רעיונות משנים חיים עמוד 167

כל מנהיג עלול להתייאש במצב כזה. כל מנהיג, אולי כל אדם, חווה ביום מן הימים כשלון, תבוסה ועמידה על סף תהום הייאוש. ועדין אנו משתאים אל עומק ייאושו של משה, אל הכנות שבה הוא מבטא אותו, ואל יושרה הזוהר של התורה שאינה נרתעת לספר את הדברים

12. אור החיים במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק י

ובעיני משה רע. כי יקפיד האיש על מעשה ידיו, וצא ולמד ממה שנאמר בשמואל (תענית ה ב) שחסרו מימיו שלא יראה ברעה אשר תמצא את שאול, וכמו כן רע על משה מעשה בלתי הגון של ישראל.

13. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יח

(יח) וְאֵל הָעָם תֹּאמַר הַתְּקַדְּשׁוּ לְמַחֵר וְאֶכְלְתֶם בָּשָׂר כִּי בְכִיְתֶם בְּאֶזְנֵי ה' לֵאמֹר מִי יֶאֱכַלְנוּ בָּשָׂר כִּי טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן ה' לָכֶם בָּשָׂר וְאֶכְלְתֶם:
אור החיים

כי בכיתם באזני ה' לאמר פירוש טעם הבכי שהשמעתם לאזני ה' הוא מי יאכילנו בשר זה היה בגדר המאמר, אבל רוח הקודש בוחן לבותם יודע כי חפצם בתכלית הדברים הוא כי יותר טוב להם מצרים, כי בוחרים ארץ מצרים משבת בשכונת השכינה, ולזה חרה אף ה' בהם ואמר הזמינו עצמיכם לפורענות, ובזה תמצא נחת רוח במאמר ה' שאמר לבסוף יען מאסתם את ה' אשר בקרבכם וגו' ולא מצינו שהוזכר זה בדבריהם, ולפי מה שפירשנו יתיישב על נכון.

14. העמק דבר במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק כ

(כ) יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם. כבוד גלוי שכינה שבקרבכם, שהרי בהיותכם במצרים לא היה לכם העונג הנעלה הלז, וכאשר אתם אומרים כי טוב לנו במצרים שהיה לנו בשר, הראיתם לדעת שתענוג מאכל בשר יקר לכם מתענוג גלוי שכינה, ואין בזיון ומאוס גדול מזה:

התגובה האלוקית להבנה של משה

15. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק טז - יז

(טז) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה אֲסֹפֶה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעָתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵי וְלִקְחָתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: (יז) וַיְרַדְתִּי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאֶצְלָתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלְיָךְ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אֹתָךְ בְּמִשְׁאֵה הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אֹתָהּ לְבַדְּךָ:
רש"י

(טז) אספה לי - הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי.

16. מדרש הגדול במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק טז

(טז) ויאמר ה' אל משה אספה לי. לפי שאמר משה לא אוכל אנכי לבדי לשאת, אמר לו המקום, משה הרי מה שביקשת נתון לך.

בס"ד

בהעלותך – לא לקחת דברים אישית...

תמיהות בפרשיית קברות התאוה

1. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק ד - ו

(ד) וְהָאִסְפָּסְפָּס אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תֹאֲוֹה וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֶאֱכַלְנוּ בָּשָׂר: (ה) זָכַרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקְּשָׁאִים וְאֶת הָאֲבִטִּיחִים וְאֶת הַחֲצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים: (ו) וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשֶׁה אִין כָּל בְּלִתֵּי אֵל הַמֶּן עֵינֵינוּ:

2. רמב"ן במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק ד

ויאמרו מי יאכלנו בשר - כי לא היה לכלל העם בשר לאכול בכל יום, אף על פי שאכלו ממנו פעמים רבות. והיה למקצתם מקנה ואכלו ממנו הגדולים, כמנהג המחנות ומקומות היוקר.

3. רמב"ן במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק ה

(ה) וטעם אשר נאכל במצרים חנם - לפי פשוטו, כי היו הדייגים המצריים מעבידין אותן למשוך הדגים שנאחזים במצודה ובמכמורות, והיו נותנין להם מן הדגים כמנהג כל פורשי מכמורת. והקשואים והאבטיחים והחציר והבצלים והשומים במצרים הרבה מאד, כי היא כגן הירק, וכאשר היו חופרין להן בגנות ובכל עבודה בשדה היו אוכלין מן הירקות.

4. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק י

(י) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפָּחָתוֹ אִישׁ לְפִתְחֵי אָהֱלוֹ וַיַּחֲר אָף ה' מְאֹד וַיִּכְעַיֵּי מֹשֶׁה רַע:

5. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קל עמוד א

וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה, כגון עריות - דכתיב וישמע משה את העם בכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו (שנאסר להם קרובות) - עדיין עושין אותה בקטטה, דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא.

6. רש"י במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק י

(י) בכה למשפחותיו - משפחות משפחות נאספים ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי. ורבותינו אמרו למשפחותיו על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם:

7. תולדות יצחק במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק י

ראוי היה שמה שחרה אף י" מאד, שגם למשה יהיה חרון אף ולא רע לבדו,

8. אור החיים במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק י

עוד ירצה על זה הדרך שרע בעיני משה מה שחרה ה' אפו מאד כל כך, וכמאמרם ז"ל (ספרי ח"א צ"ה) שהראה ה' למשה פורענות שעתיד להביא ואמר לפניו רבונו של עולם וכי הגון הוא שתתן להם בשר ותהרגם וכו' עד כאן:

נקודת החטא בראייה של משה ובראייה האלוקית

9. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יא - יג

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל ה' לְמָה הִרְעַתָּ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא מָצִיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוֹם אֶת מִשְׁאֵה כָּל הָעָם הַזֶּה עָלַי: (יב) הַאֲנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדָתִיהוּ כִּי תֹאמַר אֵלֵי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֵן אֶת הַיִּנֹּק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתִּי: (יג) מֵאִין לִי בָּשָׂר לִתֵּת לְכָל הָעָם הַזֶּה כִּי יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בָּשָׂר וְנִאֲכַלְהָ:

זה, אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך. השיבו הקדוש ברוך הוא ואם לא אתן שקצרה ידי, הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם, יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת:

22. רמב"ן במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק כב
ומדרשו של רבי עקיבא שאמר דברים כמשמען מי מספיק להם הוא משמעות הכתוב באמת, והוא דעתו של אונקלוס. אבל הענין בעצמו תמה, כמו שאמר רבי שמעון, מי שכתוב בו (להלן יב ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק להם. ... והנכון אצלי, כי כאשר יעשה השם אותות ומופתים לישראל חסד הם מאתו, וכולן לטוב להם כי טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, זולתי כאשר יצא הקצף על עוברי רצונו שיעשה עמהם באף ובמדת הדין לרעה גמורה. והנה אין בנסים רק טובה גמורה שלימה ברחמים או נקמה במדת הדין. אבל עתה כשאמר לו שיתן להם שאלתם ויאכלו בשר עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא, ידע משה רבינו שלא יהיה אות מאת השם לבראות להם בשר כאשר נתן להם דגן שמים, כענין שיאמרו חכמים (סנהדרין נט ב) אין דבר טמא יורד מן השמים. ועוד כי כל הנסים יודיעם למשה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (שמות טז ד), הנני עומד לפניך שם על הצור (שם יז ו), אבל בכאן שאמר לו ואל העם תאמר התקדשו למחר (פסוק יח), ולא הודיעו, הבין משה שלא יהיה זה בנס מאתו יתברך. ועל כן שאל בתמיה מה יעשה להם כדרך כל הארץ, אם ישחט להם צאן ובקר מכל סביבותיהם לא יספיק להם, ואם יאסף להם כל דגי הים אשר במקום ההוא הקרוב להם לא יספיק להם. והשם השיבו, כי אין יד השם קצרה לתת להם שאלתם גם בדרך המקרים:

23. בעל הטורים שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק כב
(כב) הרעתה. ג'. הכא למה הרעותה לעם הזה. ואידך למה הרעת לעבדך (במדבר יא יא) כמו כן במשה, ובשניהם שגג. וכן עתה תראה ב' [דסמיכי גבי משה, שנענש בזה הלשון. הכא (ו א) שאמר לו עתה תראה ורמז לו שלא יכנס לארץ (שמו"ר ה כז). וכן לקמן (במדבר יא כג) אמר לו עתה תראה היקר דברי, שאמרתי לך שלא תכנס לארץ.

24. שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק כ - כג
(כ) ויפגעו את משה ואת אהרן נציבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: (כא) ויאמרו אליהם ירא ה' עליכם וישפט אֶשְׁרֵי הַבְּאֲשָׁתֶם אֶת רִיחֹנּוֹ בְּעֵינֵי פְרַעֲהוּ וּבְעֵינֵי עַבְדָּיו לְתֵת חֶרֶב בְּיָדָם לְהַרְגֵנּוּ: (כב) וישב משה אל ה' ויאמר אֲדֹנָי לְמָה הֲרַעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: (כג) ומאז באתי אל פרעה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הֲרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ: (א) ויאמר ה' אל משה עתה תראה אֶשְׁרֵי אֲעֲשֶׂה לְפָרַעֲהוּ כִּי בְּיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרֶץ: ו

רש"י
(א) עתה תראה וגו' - הרהרת על מדותי, לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, ואחר כך אמרתי לו (שם כב ב) העלהו לעולה, ולא הרהר אחרי, לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות, כשאביאם לארץ:

17. בעל הטורים במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יז
(יז) ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמת עליהם. כי אני לא אבחרם ולא אתן מרוחי עליהם כי אני אמרתי כי אתה לבדך תשא אותם ואתה אמרת לא אוכל לשאת משא כל העם הזה. בחר לך מי שישא עמך ותתן מרוחך עליהם. לכך כתיב (פסוק כה) ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש. אבל אלדד ומידד שלא היו מכלל השבעים נאמר בהם (פסוק כו) ותנח עליהם הרוח, פירוש הרוח מאת ה' ולא משל משה

18. מדרגת האדם בתקופות העולם ו. תקופת הישיבות
וכן אצל משה רבנו ע"ה מצינו שתבע שקשה לו לנהל בעצמו את העם ובקש עוזרים לו. הוא סבר שההבדל בין העוזרים ובין "לבדו", שבלתי העוזרים יאבד את כחו יותר מדאי ובהיות העוזרים לא יאבד כלום, ואמר לו הקדוש ברוך הוא: "ואצלתי מן הרוח אשר עליך", היינו, שיאצל ממנו ויתן עליהם ולא ישאר אצלו כל הרוח כמו שהיה מקודם. והגם שאמרו חז"ל: "שבאותה שעה היה כנר שמדליקים ממנו הרבה נרות ואינו חסר כלום", אבל הלא גם בנר יש אכחושי מצוה כדאשכחן ב"נר חנוכה".

19. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יח - כ
(יח) וְאֶל הָעָם תֹּאמַר הֲתִקְדְּשׁוּ לְמַחֵר וְאֶכְלֶתֶם בֶּשֶׂר כִּי בְכִיְתֶם בְּאֶזְנֵי ה' לֵאמֹר מִי יֶאֱכֹלֵנוּ בֶּשֶׂר כִּי טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנִתֵּן ה' לָכֶם בֶּשֶׂר וְאֶכְלֶתֶם: (יט) לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם: (כ) עַד חֲדָשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא וְעַן כִּי מֵאִסְתֶּם אֶת ה' אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וּתְבַכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:

20. רבינו בחיי במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יח
(יח) ואל העם תאמר התקדשו למחר. כתב הרמב"ן ז"ל כי מה שאמר: "ואל העם תאמר התקדשו למחר", ולא הודיעו לומר הנני נותן להם בשר ממחרת כלשון האמור בשאר הנסים: (שמות טז, ד) "הנני ממטיר לכם", (שמות יז, ו) "הנני עומד לפניך שם על הצור", הבין משה כי אין רצון הש"י בנתינת הבשר שיהיה בדרך הנס מאתו יתברך אלא בדרך הטבע.

21. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק כא - כג
(כא) ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבך ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חֲדָשׁ יָמִים: (כב) הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם: פ (כג) ויאמר ה' אל משה הִיד ה' תִּקְצֹר עֵתָה תִּרְאָה הַיִּקְרָךְ דְּבָרֵי אִם לֹא: רש"י

(כב) הצאן ובקר ישחט - זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו. רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי, ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים, הצאן ובקר וגו', הכל כמשמעו, מי יספיק להם, כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומצא כדי גאולתו. ואיזו קשה, זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים, אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו, וזו של מריבה היתה בגלוי, לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך, מי שכתוב בו (במדבר יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא, יאמר אין המקום מספיק לנו, אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים, ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו, הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו, ותהא אכילה זו מספקת עד עולם, וכי שבחך הוא

25. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק כו - כט
 (כו) וישארו שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בפתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה: (כז) וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה: (כח) ויען יהושע בן נון משרת משה מבחרי ויאמר אדני משה כלאם: (כט) ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם: רש"י
 (כח) כלאם - הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם. דבר אחר תנם אל בית הכלא, לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ:

26. דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר פרק יא פסוק כז
 ויגד למשה. אלדד ומידד אחי משה היו כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות פרשו כלם שנא' וישמע משה את העם בכה למשפחותיו ודרשין על עסקי משפחותיו וגם עמרם אבי משה פירש מיוכב שהית' אשתו ונשא אשה אחרת והוליד ממנה אלדד ומידד ... ומצאתי קונטריס מר' עמרם מר' הלל שהיה מארץ ישראל אני הלל ראיתי קבר אלדד ומידד והיה כתוב עליהם אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם.

סיכום:

בתלונת הבשר יש שלוש תלונות: 1. 'מי יאכילנו בשר'. 2. 'זכרנו את הדגה...'. 3. עסקי משפחות - שנאסרו להם עריות. משה שם את הפוקוס על הבשר והקב"ה שם את הפוקוס על 'זכרנו את הדגה' שמשעותה 'כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם'. הסיבה שמשה רבנו שם את הדגש על הבשר, משום שכביכול הוא לוקח את התלונה למקום אישי (יתכן להסביר שמה הבין את עומק התלונה אך כדי ללמד זכות על ישראל תלה את האשמה בו בטענה שהוא מנהיג לא ראוי). לקיחת דברים למקום אישי תמיד גורמת לאדם לפעול בצורה לקויה. משה אומנם מוסר נפשו על ישראל אך מחמת התנהלותו הוא אינו זוכה להכנס לארץ. חובתנו להתבונן על מאורעות החיים לא מנקודת מבט שאנו אשמים, אלא מנקודת מבט נקיה ומרוממת ומתוך מבט מרומם לקבל החלטות כיצד לפעול. לקיחת דברים למקום אישי יכולה להיות בין עובד ומעביד, בחיי זוגיות, בין הורים לילדים ובכל זירה בחיים. ככל שנשכיל לנתק בין האירוע לבין המקום האישי נוכל להגיב בצורה נכונה ומדויקת. שבת שלום!!

